

O USKLAĐIVANJU FAKTORA OD KOJIH ZAVISI BRZINA IZVOĐENJA MOBILIZACIJE I USPEH REALIZACIJE POČETNOG OPERACIJSKOG PLANA

Do drugog svetskog rata gotovo svakoj agresiji prethodio je relativno duži period neposrednih priprema — mobilizacija, koncentracija i strategijski razvoj oružanih snaga agresora. Početak i tok tako obimnih priprema nije mogao ostati nezapažen na suprotnoj strani. To je bio signal na osnovu koga je suprotna strana mogla pravovremeno da otkrije namere agresora i preduzme odgovarajuće protivmere.

Danas dostignuti stepen organizacije, materijalno-tehničke opremljenosti i borbene gotovosti mirnodopskih oružanih snaga, posebno vodećih svetskih sila, omogućava znatno skraćenje vremena za neposrednu pripremu početnih ratnih dejstava.¹ Skraćenje tog vremena znatno otežava pravovremeno otkrivanje predstojeće opasnosti i preduzimanje odgovarajućih protivmera. Zbog toga danas postoji realna mogućnost operativno-taktičkog iznenađenja.

Mogućnost iznenađenja predstavlja veliku opasnost posebno za zemlje koje u doba mira nemaju oružane snage koje bi se bez prethodne mobilizacije i razvoja mogle za duže vreme uspešno suprotstaviti iznenadnom napadu snaga agresora.

U tim uslovima uspeh odbrane zemlje, pored ostalog, u velikoj meri zavisiće i od brzine izvođenja mobilizacije i brzine razvoja i suprotstavljanja mobilisanih jedinica snagama agresora.

¹ Za neposrednu pripremu početnih ratnih dejstava 1914. god. bilo je potrebno oko 30 dana, a 1941. godine pri napadu Nemačke na SSSR to vreme je skraćeno na oko 15 dana. Prema nekim procenama već 1950. godine bili su stvoreni potrebni preduslovi za skraćenje tog vremena na četiri, a 1956. godine na jedan dan. Danas se smatra da dostignuti stepen razvoja mirnodopskih oružanih snaga pojedinih zemalja omogućava skraćenje tog vremena na nekoliko časova. Time su stvoreni uslovi za iznenadnu agresiju.

Postoji vrlo veliki broj faktora² koji mogu imati uticaja na brzinu izvođenja mobilizacije i brzinu razvoja i suprotstavljanja mobilisanih jedinica snagama agresora. Kompleksno razmatranje svih tih faktora prelazi okvire ovog članka. U ovom članku biće govora samo o potrebi i mogućnosti usklađivanja faktora od čijeg međusobnog odnosa zavisi brzina izvođenja mobilizacije ratne jedinice³ i uspeh dovođenja te jedinice u rejon predviđen početnim operacijskim planom, odnosno uspeh realizacije tog plana. Pri tome, koristeći odgovarajuće matematičke metode definisani su kriterijumi i dati obrasci za usklađivanje tih faktora. Ta tematika je sistematizovana i izložena po sledećem: lokacija mobilizacijskog zborišta ratne jedinice u odnosu na lokaciju izvora za popunu; vreme trajanja mobilizacije i lokacija najistaknutijih mobilizacijskih zborišta i lokacija najistaknutijih rejona borbene upotrebe ratne jedinice u odnosu na teritoriju potencijalnog agresora.

LOKACIJA MOBILIZACIJSKOG ZBORIŠTA RATNE JEDINICE U ODNOSU NA LOKACIJU IZVORA ZA POPUNU

Da bi se stvorili potrebni preduslovi za brzo pristizanje ljudstva i materijalno-tehničkih sredstava iz stalnog i rezervnog sastava na mobilizacijsko zborište (u daljem tekstu MZ) i da bi se brzo formirala ratna jedinica na tom zborištu, paralelno sa sužavanjem teritorije sa koje se vrši popuna jedinice rezervnim sastavom, potrebno je do najveće moguće mere uskladiti lokaciju MZ sa lokacijom naselja iz kojih se popunjava jedinica rezervnim sastavom i lokaciju aktivnog jezgra i lokaciju skladišta RR. To se postiže:

- a) što većim približavanjem centra MZ centru teritorije sa koje se popunjava jedinica rezervnim sastavom;
- b) određivanjem lokacije aktivnog jezgra što je moguće bliže MZ;
- c) određivanjem lokacije skladišta RR u zahvatu komunikacije: mesto lokacije aktivnog jezgra — MZ, ali u datim uslovima što je moguće bliže tom zborištu.

Pri određivanju lokacije MZ *nađeno je optimalno rešenje* ako je centar (C) MZ lociran na pola dužine puta između dva međusobno najudaljenija naselja (naselja A i B), koja se nalaze na teritoriji sa koje se vrši popuna, a da pri tome neko drugo naselje (naselje

² Veličina prostorije, gustina naseljenosti, komunikativnost, veličina jedinice, obučenost i tsl.

³ Termin ratna jedinica označava bilo koju organizacijsku jedinicu oružanih snaga koja se na oglas mobilizacije formira na jednom mobilizacijskom zborištu.

N), koje se nalazi na toj teritoriji, nije udaljeno od centra MZ više od jedne polovine dužine puta između dva međusobno najudaljenija naselja (naselja A i B) ili preciznije ako je:

$$\widehat{AC} = \widehat{CB} \text{ i } \widehat{AC} \geq \widehat{CN} \quad (1)$$

Kada nije ispunjen zahtev (1), tj. kada centar MZ odstupa od tog zahteva, povećava se vreme potrebno za dolazak rezervnog sastava na MZ. Povećanje tog vremena zavisi od veličine odstupanja. To treba imati u vidu pri određivanju lokacije MZ i treba nastojati da se to odstupanje u datim uslovima svede na što je moguće manju meru.

Pri određivanju lokacije aktivnog jezgra *nađeno je optimalno rešenje*, ako je aktivno jezgro locirano tako da može stići na MZ i organizovati prihvat rezervnog sastava na tom zborništu do početka njegovog pristizanja na MZ. Taj zahtev biće ispunjen ako je:

$$T_{uj} + \frac{D_j}{V_{kj}} + T_{op} \leq T_{ur} + T_{pr} + \frac{D_{r1}}{V_{kr}} \quad (2),$$

gde je:

T_{uj} = vreme potrebno za uzbunjivanje aktivnog jezgra i pripremu tog jezgra za odlazak na MZ u časovima;

D_j = dužina puta u kilometrima od mesta lokacije aktivnog jezgra do daljine periferije MZ;

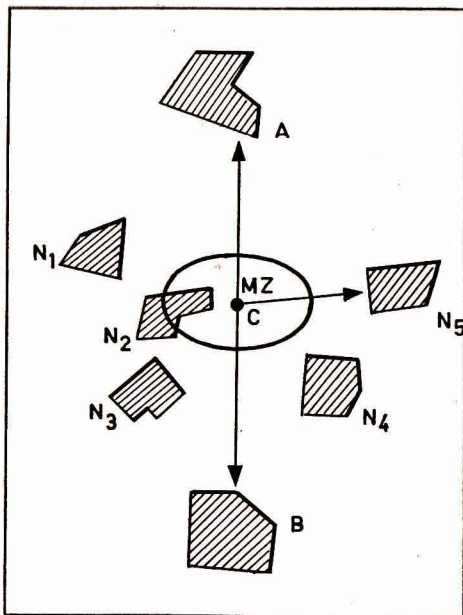
V_{kj} = brzina kretanja jezgra (dela jezgra) u odlasku na MZ u km/č;

T_{op} = vreme potrebno za organizaciju prijehata rezervnog sastava na MZ u časovima;

T_{ur} = vreme potrebno za uzbunjivanje rezervnog sastava — objavljivanje mobilizacije na celokupnoj teritoriji u časovima;

T_{pr} = vreme koje je potrebno da bi se pripremio rezervni sastav za odlazak na MZ u časovima;

D_{r1} = prosečno udaljenje u kilometrima od centra MZ do najbližih naselja tom zborništu;

Slika 1

Vkr = brzina kretanja rezervnog sastava od mesta stanovanja do MZ u km/č.

Najveće moguće rastojanje između mesta lokacije aktivnog jezgra i MZ (Dj) pri kojem je moguće realizovati zahtev (2) dobijamo po formuli:

$$D_j = \left[\left(T_{ur} + T_{pr} + \frac{D_{r1}}{V_{kr}} \right) - \left(T_{uj} + T_{op} \right) \right] \times V_{kj} \quad (3)$$

Primer 1: $T_{ur}=2$ č, $T_{pr}=2$ č, $D_{r1}=4$ km, $V_{kr}=4$ km/č, $T_{uj}=1$ č
 $T_{op}=1$ č, $V_{kj}=20$ km/č.

$$D_j = \left[\left(2 + 2 + \frac{4}{4} \right) - \left(1 + 1 \right) \right] \times 20$$

$$D_j = [(2+2+1) - (1+1)] \times 20$$

$$D_j = (5-2) \times 20$$

$$D_j = 3 \times 20$$

$$D_j = 60 \text{ km}$$

Pri brojnim vrednostima elemenata, datih u ovom primeru, mesto lokacije aktivnog jezgra može biti udaljeno od MZ 60 km. Međutim, ako bi mesto lokacije jezgra bilo udaljeno od MZ više od 60 km, ne bi mogao biti ispunjen zahtev (2), tj. jezgro ne bi moglo blagovremeno stići na MZ i organizovati prihvata rezervnog sastava na tom zborištu. To bi se negativno odrazilo na tok mobilizacije ratne jedinice koju razvija ovo jezgro.

Iz iznetog vidi se da najveće moguće rastojanje između MZ i mesta lokacije aktivnog jezgra neposredno zavisi od vremena koje je potrebno za: uzbunjivanje, pripremu i dolazak rezervnog sastava iz najbližih naselja na MZ. Kada se ovo vreme povećava, a paralelno s tim smanjuje vreme potrebno za uzbunjivanje jezgra, dolazak jezgra na MZ i organizacija prihvata rezervnog sastava na tom zborištu, moguće je u odgovarajućoj srazmeri povećati rastojanje između MZ i mesta lokacije aktivnog jezgra i obratno.

Pri određivanju lokacije skladišta RR *nađeno je optimalno rešenje*, ako udaljenje između skladišta RR i MZ može omogućiti da se iz tog skladišta prevezu sva materijalno-tehnička sredstva na MZ u vremenu koje neće biti veće od vremena koje je potrebno za dolazak celokupnog rezervnog sastava na to MZ. Taj zahtev biće ispunjen ako je:

$$T_d + B_{kt1} \times T_{u1} + \frac{D_s}{V_{kv}} + T_{i1} \leq T_{ur} + T_{pr} + \frac{D_{r2}}{V_{kr}} \quad (4)$$

gde je:

T_d = vreme potrebno za uzbunjivanje i dolazak ljudstva i vozila u skladište RR u časovima;

Bkt_1 = najveći broj kamion-tereta koji će u datom skladištu biti tovaren na jednom mestu utovara (otvoru magacina — prozoru ili vratima);

Tu_1 = vreme potrebno za utovar jednog kamion-tereta u časovima;

Ds = rastojanje u kilometrima između skladišta RR i daljnje periferije MZ;

Vkv = brzina kretanja vozila od skladišta RR do MZ u km/č;

Dr_2 = udaljenje u kilometrima između centra MZ i najudaljenijeg naselja koje se nalazi na teritoriji sa koje se vrši popuna jedinica rezervnim sastavom.

Ti_1 = vreme istovara jednog kamion-tereta u časovima.

Ostali simboli (Tur , Tpr , Vkr) imaju značenje dato u zahtevu (2).

Najveće moguće rastojanje između skladišta RR i MZ (Ds), pri kojem je moguće realizovati zahtev (4), dobijamo po formuli:

$$Ds = \left[\left(Tur + Tpr + \frac{Dr_2}{Vkr} \right) - \left(Td + Bkt_1 \times Tu_1 + Ti_1 \right) \right] \times Vkv \quad (5)$$

Primer 2: $Tur=2$ č, $Tpr=2$ č, $Dr_2=24$ km, $Vkr=4$ km/č,
 $Td=3$ č, $Vkt_1=10$, $Tu_1=0,5$ č, $Ti_1=0,5$ č, i
 $Vkv=15$ km/č

$$Ds = \left[\left(2+2+ \frac{24}{4} \right) - \left(3+10 \times 0,5+0,5 \right) \right] \times 15$$

$$Ds = [(2+2+6) - (3+5+0,5)] \times 15$$

$$Ds = (10 - 8,5) \times 15$$

$$Ds = 1,5 \times 15$$

$$Ds = 32,5 \text{ km}$$

Pri brojnim vrednostima elemenata, datih u ovom primeru, ako za prevoženje možemo angažovati maksimalno potreban broj vozila i ljudi, skladište RR može biti udaljeno od MZ 23 km. Takvo i manje rastojanje između skladišta RR i MZ omogućiće realizaciju zahteva (4). Međutim, ako bi to rastojanje bilo veće od 23 km, pri brojnim vrednostima elemenata datih u primeru 2, ne bi bio ispunjen zahtev (4). U tom slučaju vreme potrebno za prevoženje materijalno-tehničkih sredstava iz skladišta RR na MZ bilo bi veće od vremena koje je potrebno za dolazak celokupnog rezervnog sastava na MZ. To bi uslovalo produženje vremena potrebnog za formiranje jedinice i neutralisalo prednosti dobijene sužavanjem teritorije sa koje se jedinice popunjavaju rezervnim sastavom.

Na osnovu izloženog možemo zaključiti da najveće moguće rastojanje između skladišta RR i MZ, pored ostalog, zavisi od rastojanja

između MZ i najudaljenijeg naselja koje se nalazi na teritoriji sa koje se vrši popuna. Kada je to rastojanje veće, tj. kada je veća dužina puta koji prelazi rezervni sastav, moguće je veće rastojanje između skladišta RR i MZ i obratno.

Najveća dužina puta koju prelazi rezervni sastav od mesta stanovanja do MZ svoje ratne jedinice u najvećoj meri zavisi od veličine teritorije sa koje se vrši popuna rezervnim sastavom i od usklađenosti centra MZ sa centrom teritorije sa koje se vrši popuna.

Skraćivanje najveće dužine puta koji prelazi rezervni sastav u odlasku na MZ može omogućiti skraćivanje vremena trajanja mobilizacije ratne jedinice samo ako se paralelno s tim u odgovarajućoj srazmeri skraćuje i rastojanje između skladišta RR i MZ.

VREME TRAJANJA MOBILIZACIJE

Trajanje mobilizacije predstavlja jedan od najznačajnijih faktora koji opredeljuje lokaciju MZ i reona borbene upotrebe ratne jedinice (u daljem tekstu RBU) u odnosu na teritoriju potencijalnog agresora.

Mogućnost iznenadne agresije i stepen razvoja borbene tehnike, koji pružaju uslove za visok tempo prodora kopnenih snaga, utiču na uspeh odbrane svake zemlje i zahtevaju skraćivanje vremena trajanja mobilizacije. Određivanje veličine tog vremena predstavlja jedan od najzloženijih i najosetljivijih problema koje treba rešiti u planiranju mobilizacijskog razvoja.

Budući da je vreme trajanja mobilizacije, pored tempa prodora kopnenih snaga potencijalnog agresora, jedan od najznačajnijih faktora koji opredeljuje lokaciju za najistaknutija MZ i položaje, greške učinjene pri određivanju vremena trajanja mobilizacije mogu se negativno odraziti na uspeh mobilizacije i na realizaciju početnog operacijskog plana.

Prema tome, u procesu planiranja mobilizacijskog razvoja težište treba da bude usmereno na to:

a) da se usklade svi faktori od čijeg odnosa može zavisiti vreme trajanja mobilizacije i tako stvore preduslovi za skraćivanje tog vremena.

b) da se odredi realno vreme trajanja mobilizacije za svaku ratnu jedinicu.

Da bi se to postiglo potrebno je raščlaniti tok mobilizacije na aktivnosti, te, na osnovu iskustvenih normi ili praktičnog ispitivanja, odrediti vreme trajanja aktivnosti od čijeg vremena trajanja će za-

visiti ukupno vreme potrebno za izvršenje mobilizacije. Pri tome, procenom treba doći do zaključka kako će dejstva agresora uticati na vreme trajanja tih aktivnosti, što pri određivanju vremena za mobilizaciju treba takođe uzeti u obzir.

Kada se raščlani tok mobilizacije na aktivnosti, uočava se da postoje dve grupe paralelnih aktivnosti od čijeg trajanja zavisi vreme trajanja mobilizacije ratne jedinice. Prvu grupu sačinjavaju aktivnosti koje je potrebno izvršiti počev od momenta agresije, ili donošenja odluke za izvršenje mobilizacije, pa do pristizanja celokupnog rezervnog sastava na MZ. Drugu grupu sačinjavaju aktivnosti koje je potrebno izvršiti počev od momenta početka agresije ili donošenja odluke o izvršenju mobilizacije pa do pristizanja svih materijalno-tehničkih sredstava iz skladišta na MZ. Vreme trajanja prve i druge grupe aktivnosti u praksi može biti različito, što zavisi od toga da li je pri određivanju lokacije skladišta RR ispunjen zahtev (4). Kada je zahtev (4) ispunjen, tada prva grupa aktivnosti čini osnovu za određivanje vremena trajanja mobilizacije, a kada nije ispunjen taj zahtev, vreme trajanja mobilizacije određuje se na osnovu druge grupe aktivnosti.

Pošto se obavi grupa poslova sa dužim vremenom trajanja (prva ili druga), smatra se da je potrebno još 4 do 8 časova za završne poslove u formiranju jedinice. Kada će biti potrebno više, a kada manje vremena za obavljanje tih poslova, zavisi od veličine i vrste jedinice i od kvantiteta i kvaliteta pripreme.

Kada je ljudstvo iz rezervnog sastava obučeno tako da bez dopunske obuke može da koristi svoju opremu i naoružanje, završetak rada na formiranju jedinice poklapa se sa završetkom mobilizacije. Odmah po formiranju jedinica može da pristupi izvođenju svih zadataka po početnom operacijskom planu, odnosno može da napusti MZ i krene u RBU. Međutim, ako bez dopunske obuke ljudstvo ne može uspešno da koristi opremu i naoružanje, bilo bi štetno i rizično da se po završenom formiranju uputi sa MZ u RBU. U tom slučaju potrebno je da se jedinica zadrži na MZ i produži mobilizacija za ono vreme koje je potrebno za obuku. To znači da je pre određivanja trajanja mobilizacije potrebno za svaku specijalnost utvrditi potrebno vreme za osvežavanje znanja stečenih u toku služenja vojnog roka.

Iz napred izloženog proizilazi da je potrebno koristiti dve formule za određivanje vremena trajanja javne i posebnu formulu za određivanje vremena trajanja tajne mobilizacije (u planu mobilizacijskog razvoja potrebno je predvideti i taj slučaj iako je on danas manje verovatan).

Kada je usklađena lokacija skladišta RR sa lokacijom MZ, tj. kada je lokacija skladišta RR određena na osnovu rezultata dobijenog po formuli (5), tada će biti ispunjen zahtev (4) i u tom slučaju vreme trajanja javne mobilizacije ratne jedinice određujemo na osnovu prve grupe aktivnosti po formuli:

$$T_{m1} = T_{ur} + T_{pr} + \frac{D_{r2}}{V_{kr}} + T_{za} + T_0 \quad (6)$$

gde je:

T_{m1} = vreme potrebno za javnu mobilizaciju u časovima;

T_{za} = vreme potrebno za završne aktivnosti na formiranju jedinice u časovima;

T_0 = vreme potrebno za izvođenje obuke u časovima.

Ostali simboli imaju značenje dato u zahtevu (2) i (4).

Primer 3: $T_{ur}=2$ č, $T_{pr}=2$ č, $D_{r2}=24$ km,

$V_{kr}=4$ km/č, $T_{za}=6$ č i $T_0=0$ č.

$$T_{m1} = 2 + 2 + \frac{24}{4} + 6 + 0$$

$$T_{m1} = 2 + 2 + 6 + 6 + 0$$

$$T_{m1} = 16 \text{ časova.}$$

Prema brojnim vrednostima elemenata datih u ovom primeru vreme trajanja mobilizacije ratne jedinice bilo bi 16 časova ili u Č + 16 jedinica bi bila spremna za odlazak sa MZ u RBU. Pod »Č« podrazumevamo čas početka agresije ili čas donošenja odluke o izvršenju javne mobilizacije.

Međutim, ako nije ispunjen zahtev (4) i ako bi zbog toga bilo potrebno duže vreme za prevoženje materijalno-tehničkih sredstava iz skladišta RR na MZ od vremena koje je u primeru 3 potrebno za dolazak celokupnog rezervnog sastava na MZ, vreme trajanja mobilizacije određeno po formuli (6) bilo bi nerealno. U tom slučaju realno vreme trajanja mobilizacije dobijamo po formuli:

$$T_{m1} = T_d + B_{kt1} \times T_{u1} + \frac{D_s}{V_{kv}} + T_{i1} + T_{za} + T_0 \quad (7)$$

Simboli dati u ovoj formuli imaju značenje dato u zahtevu (4) i formuli (6).

Primer 4: $T_d=3$ č, $B_{kt1}=11$, $T_{u1}=0,5$ č.

$D_s=50$ km, $V_{kv}=10$ km/č, $T_{i1}=0,5$ č,

$T_{za}=6$ č i $T_0=0$

$$T_{m1} = 3 + 11 \times 0,5 + \frac{50}{10} + 0,5 + 6 + 0$$

$$T_{m1} = 3 + 5,5 + 5 + 0,5 + 6 + 0$$

$$T_{m1} = 20 \text{ časova.}$$

Pod uslovom da se za prevoženje angažuje maksimalno potreban broj vozila, pri brojnim vrednostima elemenata datih u ovom primeru za izvršenje mobilizacije ratne jedinice bilo bi potrebno 20 časova ili 4 časa više nego u primeru 3. To povećanje ukazuje na značaj realizacije zahteva (4), kao i na posledice koje mogu nastati ako se vreme trajanja mobilizacije odredi po formuli (6), kada pri određivanju lokacije skladišta RR nije realizovan zahtev (4).

Pošto se u izvesnoj meri razlikuje tehnologija pripreme i izvođenja javne i tajne mobilizacije, to na osnovu formule (6) i (7) nije moguće odrediti vreme potrebno za izvršenje tajne mobilizacije. Vreme trajanja tajne mobilizacije dobijamo po formuli:

$$T_{m2} = T_{po} + T_{dk} + \frac{D_{r3}}{V_{kk}} + \frac{Q_p \times T_{p1}}{60} + T_{pr} + \frac{D_{r2}}{V_{kr}} + T_{za} + T_o \quad (8)$$

gde je:

T_{m2} = vreme potrebno za izvršenje tajne mobilizacije u časovima;

T_{po} = vreme potrebno za prenošenje naređenja (signala) za izvršenje mobilizacije u časovima;

T_{dk} = vreme potrebno za pozivanje i dolazak kurira na mesto čuvanja poziva u časovima;

D_{r3} = udaljenje u kilometrima od mesta u kome se čuvaju pozivi do najudaljenijeg naselja iz koga se jedinica popunjava rezervnim sastavom;

V_{kk} = brzina kretanja kurira u kilometrima;

Q_p = najveći broj poziva koji će nositi i uručivati jedan kurir na datoj teritoriji;

T_{p1} = prosečno potrebno vreme za uručivanje jednog poziva u minutima;

60 = konstantan broj.

Ostali simboli imaju značenje dato u formuli (6).

Primer 5: $T_{po} = 2$ č, $T_{dk} = 2$ č, $D_{r3} = 40$ km,

$V_{kk} = 40$ km/č, $Q_p = 30$, $T_{p1} = 10'$,

$T_{pr} = 2$ č, $D_{r2} = 24$ km, $V_{kr} = 4$ km/č,

$T_{za} = 6$ č i $T_o = 0$

$$T_{m2} = 2 + 2 + \frac{40}{40} + \frac{30 \times 10}{60} + 2 + \frac{24}{4} + 6 + 0$$

$$T_{m2} = 2 + 2 + 1 + 5 + 2 + 6 + 6 + 0$$

$$T_{m2} = 34 \text{ časa.}$$

Prema brojnim vrednostima elemenata, datih u ovom primeru, za izvršenje tajne mobilizacije bilo bi potrebno 24 časa. U jednoj mobilizaciji to vreme bi bilo znatno kraće (u primeru 3 — 16 časova). Poređenjem formule (6) i formule (8), kao i primera 3 i primera 5, vidimo da se u odnosu na javnu kod tajne mobilizacije povećava vreme njenog trajanja zbog komplikovanijeg i vremenski dužeg uzbunjivanja, odnosno pozivanja rezervnog sastava.

Napred smo utvrdili da vreme trajanja mobilizacije ratne jedinice određeno po formulama (6), (7) i (8) obuhvata vreme koje je potrebno, počev od momenta početka agresije ili donošenja odluke o izvršenju mobilizacije za formiranje jedinice i dovođenje te jedinice u stanje spremnosti za izvršenje borbenih zadataka. Tako računanje trajanja mobilizacije, odnosno početka i završetka tog vremena, predstavlja jedan od preduslova za pravilno određivanje najisturenijih MZ i rejona koje je u slučaju agresije moguće posedati i braniti mobilisanim jedinicama.

LOKACIJA NAJISTURENIJIH MOBILIZACIJSKIH ZBORIŠTA I REJONA BORBENE UPOTREBE MOBILISANIH JEDINICA U ODNOSU NA TERITORIJU POTENCIJALNOG AGRESORA

Postoji veći broj razloga koji uslovljavaju potrebu što većeg približavanja najisturenijih mobilizacijskih zborišta i rejona borbene upotrebe mobilisanih jedinica teritoriji potencijalnog agresora.

Pored ostalog, veće približavanje tih mobilizacijskih zborišta državnoj granici omogućava potpunije iskorištavanje raspoloživog ljudskog i materijalnog potencijala i pozitivno se odražava na mobilizacijske mogućnosti zemlje. Smanjivanje rastojanja između teritorije potencijalnog agresora i najisturenijih položaja, koje treba da posedaju i brane mobilisane jedinice, omogućava bolje korišćenje prostora i vremena za lomljenje napadne moći agresora. To je posebno značajno za zemlje koje imaju malu dubinu državne teritorije i skromne mobilizacijske mogućnosti.

Međutim, danas kada se ne može isključiti iznenađenje i kada borbena tehnika omogućava visok tempo snagama agresora, težnja za što veće približavanje MZ državnoj granici i za smanjenje rastojanja između teritorije potencijalnog agresora i rejona koje treba da posedaju i brane mobilisane jedinice, mora biti svedena u realne okvire. Ti okviri su ograničeni trajanjem mobilizacije, rastojanjem između RBU jedinica, brzinom kretanja jedinica, vremenom koje je potrebno za posedanje i uređenje RBU i maksimalno mogućim prosečnim tempom agresora.

Da bi se po završenoj mobilizaciji omogućilo brzo dovođenje jedinica u rezone predviđene početnim operacijskim planom i smanjili gubici u toku dovođenja, potrebno je uskladiti lokaciju MZ sa lokacijom RBU jedinica, što se postiže:

a) određivanjem lokacije MZ na pravcu borbene upotrebe jedinice, i

b) određivanjem lokacije MZ u visini ili pozadi RBU, ali što je moguće bliže RBU (sl. 2).

Približavanjem lokacija MZ RBU skraćuje se vreme potrebno za dovođenje jedinice iz MZ u RBU. To vreme, pored trajanja mobilizacije, predstavlja značajan faktor za određivanje lokacije RBU u odnosu na teritoriju potencijalnog agresora.

Rejon borbene upotrebe ratne jedinice treba da je lociran u odnosu na teritoriju potencijalnog agresora tako da je isključena mogućnost prodora snaga agresora u taj rejon, pre nego što ratna jedinica završi sa izvođenjem mobilizacije i posedanjem i uređenjem tog rejona.

Rejon borbene upotrebe ratne jedinice i njeno MZ biće povoljno locirani u odnosu na teritoriju potencijalnog agresora, ako je vreme potrebno za izvršenje mobilizacije, dovođenje mobilisane jedinice sa MZ u RBU i posedanje i uređenje tog rejona manje od vremena koje je potrebno snagama agresora za savlađivanje prostora od državne granice do prednjeg kraja najistaknutijeg RBU mobilisane jedinice.

Taj zahtev biće ispunjen ako je:

$$T_{m1} + \frac{D_{mz}}{V_{kj}} + T_{zj} + T_{pu} < \frac{D_n}{T_{en}}, \quad (9)$$

gde je:

T_{m1} = vreme trajanja javne mobilizacije u časovima;

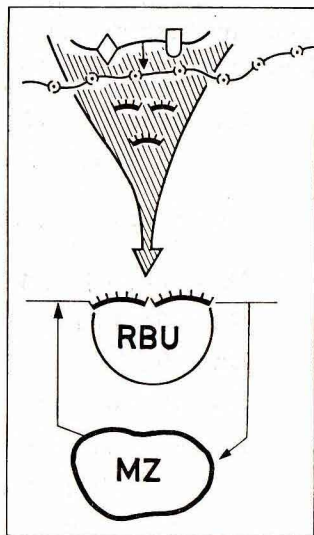
D_{mz} = rastojanje u kilometrima između najistaknutijeg MZ i RBU;

V_{kj} = brzina kretanja mobilisane jedinice u km/čas;

T_{pu} = vreme potrebno za posedanje i najnužnije inžinjerijsko uređenje RBU u časovima;

T_{zj} = vreme zadržavanja (prekida marša) mobilisane jedinice zbog dejstva snaga agresora u časovima;

D_n = rastojanje u kilometrima između najistaknutijeg BRU mobilisane jedinice i teritorije potencijalnog agresora;

Slika 2

Ten = maksimalno mogući prosečni tempo prodora kopnenih snaga potencijalnog agresora u km/čas.

Najmanje moguće rastojanje (D_n) između najistaknutijeg RBU i teritorije potencijalnog agresora, pri kome je u slučaju iznenadne agresije moguće realizovati zahtev (9), dobijamo po formuli:

$$D_n = \left(T_{m1} + \frac{D_{mz}}{V_{kj}} + T_{zj} + T_{pu} \right) \times T_{en} + 10. \quad (10)$$

Simboli dati u ovoj formuli imaju značenje dato u zahtevu (9). Broj 10 je konstantan broj (10 km) kojim se obezbeđuje minimalna zona sigurnosti.

Rezultat dobijen po formuli (10) predstavlja i najmanje moguće rastojanje između najistaknutijeg MZ i teritorije potencijalnog agresora na kome bi bilo moguće uspešno izvršenje mobilizacije u slučaju iznenadne agresije.

Po formuli (10) izračunaćemo najmanje moguće rastojanje između najistaknutijeg RBU ratne (mobilisane) jedinice i teritorije potencijalnog agresora za različite brojne vrednosti elemenata:

Primer 6: $T_{m1}=14$, $D_{mz}=20$ km, $V_{kj}=20$ km/č,
 $T_{zj}=1$ č, $T_{pu}=4$ č i $T_{en}=4$ km/č.

$$D_n = \left(14 + \frac{20}{20} + 1 + 4 \right) \times 4 + 10$$

$$D_n = (14 + 1 + 1 + 4) \times 4 + 10$$

$$D_n = 20 \times 4 + 10$$

$$D_n = 80 + 10$$

$$D_n = 90 \text{ km}$$

Primer 7: $T_{m1}=34$ č, $D_{mz}=20$ km, $V_{kj}=4$ km/č
 $T_{zj}=1$ č, $T_{pu}=4$ č i $T_{en}=6$ km/č

$$D_n = \left(34 + \frac{20}{4} + 1 + 4 \right) \times 6 + 10$$

$$D_n = (34 + 5 + 1 + 4) \times 6 + 10$$

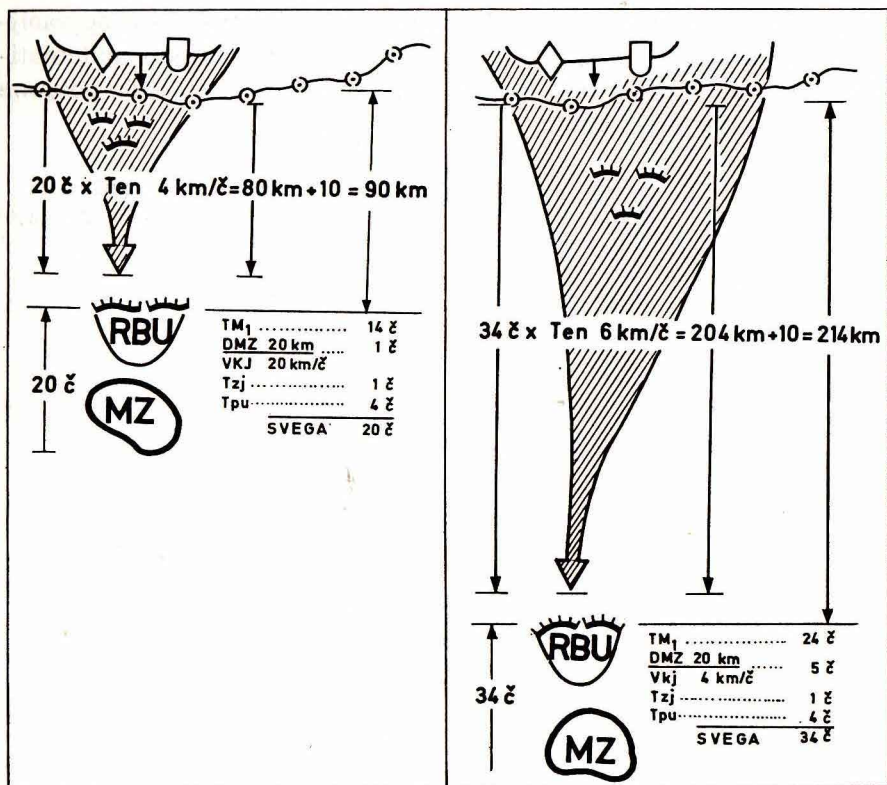
$$D_n = 34 \times 6 + 10$$

$$D_n = 204 + 10$$

$$D_n = 214 \text{ km}$$

Pri brojnim vrednostima elemenata datih u primeru 6 najmanje moguće rastojanje između najistaknutijeg RBU mobilisane jedinice i teritorije potencijalnog agresora bilo bi 90 km, a u primeru

7. izvori 214 km. Međutim, ako bi pri brojnim vrednostima tih elemenata smanjili to rastojanje ispod 90, odnosno 214 km, ratna jedinica ne bi mogla blagovremeno izvršiti mobilizaciju i posedanje reona koji joj je određen početnim operacijskim planom. To bi se negativno odrazilo, kako na uspeh mobilizacije, tako i na uspeh realizacije početnog operacijskog plana.

Slika 3

Poređenjem primera 6 i 7 (slika 3) brzo se uočava kako smanjenje trajanja mobilizacije, smanjenje vremena za dovođenje mobilisane jedinice sa MZ u RBU i smanjenje vremena za posedanje i uređenje tog reiona na jednoj, i smanjenje tempa prodora kopnenih snaga agresora na drugoj strani, omogućava smanjenje najmanjeg mogućeg rastojanja između teritorije potencijalnog agresora i najisturenijih MZ i reiona koji se u slučaju iznenadne agresije mogu posedati i braniti mobilisane jedinice i obratno.

Iz napred izloženog proizilazi značaj i potreba skraćivanja vremena trajanja mobilizacije, posebno kod jedinica koje se mobilišu na isturenim mobilizacijskim zborištima i približavanje tih zborišta regionima borbene upotrebe jedinica, kao i odvajanje što jačih snaga iz sastava mirnodopske armije za zaštitu mobilizacije i sprečavanje brzog prodora snaga agresora od državne granice do najisturenijih regiona koje treba da posedaju i brane mobilisane jedinice.

U ovom članku izloženi su neki faktori od čijeg odnosa zavisi brzina izvođenja mobilizacije i uspeh realizacije početnog operativnog plana. Pri tome su definisani neki kriterijumi i dati matematički obrasci za usklađivanje tih faktora. Članak ima za cilj da pokrene raspravu o tim problemima.

Potpukovnik

Stevo Tankosić